

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 43/2010 vp

Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 2 luvun 3 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä lokakuuta 2010 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi sairausvakuutuslain 2 luvun 3 §:n muuttamisesta (HE 183/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Sanna Pekkarinen ja lääkintöneuvos Timo Keistinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- budjettineuvos Jouko Narikka, valtiovarainministeriö
- kehittämisspäälikkö Simo Kokko, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- esittelijäneuvos Arja Myllynpää, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
- lakimies Jukka Harno, Kansaneläkelaitos
- apulaisjohtaja Seppo Reimavuo, Kilpailuvirasto
- sairaanhoitopiirin johtaja Jouko Isolauri, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri
- toimitusjohtaja Ari Miettinen, Pirkanmaan sairaanhoitopiirin laboratorio- ja apteekkiliikelaitos

- hallintoylilääkäri Lasse Lehtonen, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
- lakimies Mika Paavilainen, Suomen Kuntaliitto
- sosiaali- ja terveystoimen johtaja Maria Närhinen, Mikkelin kaupunki
- lakimies Heikki Kuusela, Suomen Hammaslääkäriliitto ry
- varatoiminnanjohtaja Risto Ihalainen, Suomen Lääkäriliitto ry
- erityissuunnittelija Riitta Kittilä, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry
- lääketieteellinen johtaja Jarmo Karpakka, Mehiläinen Oy
- arkkiatri Risto Pelkonen
- emeritusprofessori Martti Kekomäki.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Akava ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen Yrittäjät
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- Suomen Terveystalo Oy.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia siten, että kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa annetusta yksityisestä

sairaanhoidosta voitaisiin maksaa sairaanhoitokorvaus sairausvakuutuslain perusteella. Tiloja vuokratessaan kunnan tai kuntayhtymän tulisi

huolehtia siitä, että tilojen vuokraaminen ei vaaranna kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteistä toimintaa. Korvauksen maksamisen edellytyksenä olisi, että tilojen vuokraaja olisi ilmoittanut Kansaneläkelaitokselle tiedot vuokraajasta. Kansaneläkelaitos ylläpitäisi luovutettujen tietojen perusteella rekisteriä julkisissa tiloissa toimivista yksityisistä palveluntar-

joajista, joiden antamasta hoidosta voidaan maksaa sairausvakuutuskorvaus.

Esitys liittyy valtion vuoden 2011 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2011.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Hallituksen esitys perustuu Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmaan, jonka mukaan julkisten tilojen käyttöä tehostetaan tämän vaikuttamatta asiakkaan saamaan sairaanhoitokorvaukseen. Ehdotetun muutoksen tavoitteena on mahdollistaa sairausvakuutuslain mukaisten korvausten maksaminen yksityisen sairaanhoidon kustannuksista riippumatta siitä, missä hoito on annettu.

Esityksen perusteluissa on arvioitu, että uudistus voisi tehostaa tilojen käyttöä ja tarjoaisi yksityisille terveydenhuoltopalvelujen antajille toimintamahdollisuuksia myös niillä paikkakunnilla, joissa yksityisiä, terveydenhuollon käyttöön soveltuvia tiloja on heikosti saatavilla. Samalla se lisäisi palveluiden saatavuutta ja potilaan valinnanmahdollisuuksia. Esitetty uudistus sinänsä mahdollistaa tilojen tehokkaamman käytön, mutta sairausvakuutuskorvauksen laajentaminen tuo kuitenkin samalla esiin ongelmakohtia, jotka liittyvät erityisesti julkisen ja yksityisen terveydenhuollon väliseen rajanvetoon ja terveydenhuollon rahoituksen monikanavaisuuteen.

Julkisen ja yksityisen terveydenhuollon rajanveto

Kunnilla on vastuu alueensa asukkaiden terveydenhuollon järjestämisestä, ja valtionosuuksilla rahoitetaan noin kolmannes järjestämisen aiheuttamista kustannuksista. Lakisääteinen sai-

rausvakuutus korvaa osan yksityisestä terveydenhuollosta, joka täydentää kunnallista palvelujärjestelmää. Sairausvakuutuskorvaukset maksetaan sairaanhoitovakuutuksesta, jonka rahoittavat vakuutetut ja valtio yhtä suurin osuuksin.

Sairausvakuutuslain nykyisen 2 luvun 3 §:n perusteella sairausvakuutuksesta ei korvata askasmaksulain nojalla perittyjä maksuja, kunnan tai kuntayhtymän järjestämän sairaanhoidon kustannuksia eikä kunnallisen sosiaali- tai terveydenhuollon tiloissa järjestetyn sairaanhoidon kustannuksia. Säännösten tarkoituksena on ollut pitää julkisen ja sairausvakuutuksesta korvattavan yksityisen terveydenhuollon keskinäinen suhde selkeänä sääntelyn, työnjaon ja rahoituksen suhteen.

Julkisen ja yksityisen terveydenhuollon rajanvedosta huolimatta sairausvakuutuksesta korvattiin vuoden 2008 alkupuolelle saakka julkisen terveydenhuollon erikoismaksuluokan potilaille lääkärinpalkkioiden kustannuksia. Erikoismaksuluokasta luovuttiin muun muassa sen vuoksi, että lainsäädännön muutoksilla pyrittiin lisäämään kaikkien potilaiden yhdenvertaista mahdollisuutta valita lääkäriinsä ilman, että siitä tarvitsee erikseen maksaa. Erikoismaksuluokan lakkauttamisen yhteydessä luodussa erityispoliklinikkatoiminnassa annettua hoitoa ei myöskään korvata sairausvakuutuksesta.

Valiokunta korostaa, että vuokrattaessa tiloja itsenäiselle ammatinharjoittajalle tai muulle yksityiselle palvelunantajalle palvelujen tila- ja aikajärjestelyiden avulla tulee huolehtia siitä, että potilaalle on aina selvää, hoidetaanko häntä yksityisessä vai julkisessa terveydenhuollossa.

Asiakasohjaus ja informointi on välttämätöntä, koska tiedolla on merkitystä muun muassa asiakasmaksujen määräytymisen ja palvelun antajien virkavastuun kannalta. Valiokunta pitää uudistuksen toimeenpanossa tärkeänä huolehtia siitä, että potilaat saavat julkisen terveydenhuollon palvelut yhdenvertaisesti tuloistaan ja varallisuudestaan riippumatta eikä tilojen vuokraus supista julkisen palvelun tarjontaa.

Julkisen ja yksityisen toiminnan rajanvedolla on merkitystä myös potilastietojen käsittelyssä. Uudistuksen jälkeenkin yksityisvastaanotolle julkisen terveydenhuollon tiloihin tulevat potilaat eivät ole julkisen terveydenhuollon potilaita eikä heitä kirjata julkisen terveydenhuollon potilastietojärjestelmään. Julkisissa tiloissa toimivalla yksityisellä palvelujen antajalla on oltava oma potilasrekisteri- ja sairauskertomusjärjestelmänsä, ja hänen tulee huolehtia kaikista lainsäädännössä asetetuista potilasasiakirjoja koskevista velvoitteista.

Tilojen vuokraaminen

Julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon tilojen vuokraaminen yksityiseen terveydenhuoltoon on nykyisinkin mahdollista, mutta käytännössä vuokrausta rajoittaa se, ettei potilas saa sairausvakuutuslain mukaista korvausta hoidosta.

Lakiehdotuksen mukaan tilojen vuokraaminen ei saa vaarantaa julkisen terveydenhuollon lakisääteistä toimintaa. Esityksen perusteluissa on kuvattu asioita, jotka tulisi ottaa huomioon vuokrattaessa tiloja yksityiselle toimijalle. Kunnan lakisääteisenä velvollisuutena on myös huolehtia hoitotakuun toteutumisesta, mikä tulee ottaa huomioon tilojen vuokraamisessa. Käytännössä tilojen vuokraaja on kunnassa usein muu kuin sosiaali- ja terveystoimi, jolloin vastuu terveydenhuollon lakisääteisen toiminnan vaarantumattomuudesta voi olla esimerkiksi kunnan kiinteistötoimella. Valiokunta toteaa, että tältä osin vuokrauksen tulee perustua kunnan terveydenhuollon arvioon siitä, että lakisääteiset tehtävät pystytään hoitamaan vuokrauksesta huolimatta.

Esityksessä arvioidaan, että julkisen terveydenhuollon palveluksessa oleville annettava

mahdollisuus yksityisvastaanoton pitämiseen kunnallisissa tiloissa voisi edesauttaa ammattihenkilöiden sitoutumista julkisen terveydenhuollon virkoihin. Valiokunta pitää tätä tavoitetta kannatettavana ja korostaa, että esityksen lähtökohta on ollut tilojen avaaminen ensisijaisesti itsenäisille ammatinharjoittajille. Toisaalta esityksen perustelujen mukaan julkisten tilojen vuokraajana toimivan kunnan viranomaisen vastuulla olisi huolehtia siitä, että yksityisen terveydenhuollon toimijat valitaan julkisiin tiloihin avoimella ja syrjimättömällä menettelyllä. Esityksen tavoitteet eivät tältä osin ole täysin yhdensuuntaisia. Valiokunta toteaa, että kunnallisten ammattihenkilöiden sitoutuminen julkiseen toimintaan voi esityksen perusteella lisääntyä lähinnä silloin, kun tilojen vuokraamiseen ei kohdistu ulkopuolista kysyntää.

Vuokraamisessa noudatettavasta menettelystä tai vuokralaisten valinnasta ei säädetä sairausvakuutuslaissa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että vuokraustoiminta toteutetaan siten, että tiloista perittävät vuokrat sisältävät kaikki tilojen ja laitteiden käytöstä aiheutuvat kustannukset. Tämä edellyttää kuntien kehittävän todellisiin kustannuksiin perustuvaa kustannuslaskentaansa.

Yksityisen terveydenhuollon määrittely

Sairausvakuutuksen sairaanhoitokorvausten laajuudesta samoin kuin rajanvedosta julkiseen terveydenhuoltoon säädetään sairausvakuutuslain 2 luvun 3 §:ssä. Hallituksen esityksessä, jonka perusteella pykälä säädettiin (HE 50/2004 vp), todetaan yksityiskohtaisissa perusteluissa, että sairausvakuutuslain nojalla myönnetään korvausta yksityisen palvelujen tuottajan antaman ja yksityisesti rahoitetun sairaanhoidon kustannuksista. Sairausvakuutuslaissa ei kuitenkaan edellytetä, että yksityinen terveydenhuollon yksikkö olisi kokonaan tai osittain yksityisesti omistettu. Yksityiselle ja julkiselle omistukselle asetettuja vaatimuksia ei ole määritelty lainsäädännössä, vaan ne ovat muodostuneet Kansaneläkelaitoksen korvauskäytännössä.

Kansaneläkelaitos on katsonut, että kokonaan julkisessa omistuksessa olevan ja julkisella pää-

omalla rahoitetun osakeyhtiön antamasta hoidosta ei voida maksaa sairausvakuutuslain perusteella korvausta siitä huolimatta, että asiakas on maksanut saamansa hoidon kokonaan itse. Kansaneläkelaitos on siten katsonut, ettei lupa yksityisten terveydenhuoltopalveluiden tuottamiseen sinänsä merkitse sitä, että kyse olisi yksityisestä terveydenhuollosta sairausvakuutuslain mukaisia korvattavuuden edellytyksiä arvioitaessa. Kuten perusteluissa todetaan, kunnan osaomistajuuden yksityisessä terveyspalveluyhtiössä ei katsota olevan este korvauksen maksamiselle sairausvakuutuksesta. Esimerkkinä on mainittu Tampereella toimiva tekonivel-sairaala Coxa Oy, jonka kohdalla korvauksen myöntämisessä on päädytty myönteiseen ratkaisuun muun muassa siksi, että yhtiön omistajina ovat sairaanhoitopiirien ja kuntien ohella myös Terveysrahasto Oy (Sitra) ja että näin ollen sen toimintaa rahoitetaan myös yksityisin varoin.

Hallituksen esityksen lähtökohtana on ollut, että voimassa olevan sairausvakuutuslain tulkinta ja korvauskäytäntö säilyy esityksessä ehdotettua muutosta lukuun ottamatta ennallaan. Valiokunta katsoo, etteivät korvattavuuden edellytykset tältä osin voi jäädä korvauskäytännössä ratkaistaviksi. Esitetty uudistus tulee valiokunnan arvion mukaan entisestään lisäämään rajanveto-ongelmia korvattavuutta ratkaistaessa. Valiokunta pitää tarpeellisena, että laissa säädetään, milloin palvelujen antajaa pidetään sellaisena yksityisenä palvelun antajana, jonka hoidosta potilas on oikeutettu korvaukseen. Tästä syystä valiokunta ehdottaa, että 3 §:ään lisätään uusi 4 momentti, joka sisällöltään vastaa sairaanhoito-korvauksissa noudatettua soveltamiskäytäntöä. Säännöksen mukaan kokonaan julkisessa omistuksessa laeiksi kunta- ja palvelurakennuudistuksesta annetun lain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta olevan ja julkisella pääomalla rahoitetun osakeyhtiön antamasta hoidosta ei voida maksaa sairausvakuutuslain perusteella korvausta siitä huolimatta, että asiakas on maksanut saamansa hoidon kokonaan itse. Yhtiössä pitää olla yksityistä omistusta vähintään 25 prosenttia.

Kytkeä muihin hankkeisiin

Esitetyn uudistuksen keskeinen sisältö on sairausvakuutuslain mukaisen korvattavuuden edellytysten väljentämisessä. Valiokunta pitää esityksen merkittävänä puutteena sitä, ettei siinä ole arvioitu, minkälaisia toiminnallisia muutoksia kunnissa ja kuntayhtymissä tultaisiin lainmuutoksen johdosta toteuttamaan. Toiminnalliset muutokset voivat merkittävästi vaikuttaa uudistuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Esityksen vaikutuksia yksityisten palveluntarjoajien toimintaedellytyksiin tai palvelumarkkinoiden kehitykseen ei myöskään ole huolellisesti arvioitu. Samoin vaikutusarviot terveydenhuollon rahoituksen monimuotoistumiseen ovat jääneet tekemättä.

Eduskunnassa on parhaillaan käsittelyssä uusi terveydenhuoltolaki, joka on tulossa voimaan 1.5.2011. Terveydenhuoltolaista erillään tullaan valmistelevaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva lainsäädäntö. Terveydenhuollon monikanavaisen rahoituksen aiheuttamia ongelmia ja niiden ratkaisuvaihtoehtoja on selvitetty, ja terveydenhuollon julkisen rahoituksen uudistaminen käynnistyy tulevalle vaalikaudella. Valiokunta katsoo, että ongelma, jota nyt esitetyllä lakiehdotuksella pyritään eräältä osin ratkomaan, liittyy keskeisesti juuri monikanavaisen rahoituksen synnyttämiin raja-aitoihin.

Käynnissä olevien uudistushankkeiden sekä esityksen vaikutuksiin liittyvien epävarmuustekijöiden johdosta valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, ettei lainmuutosta toteuteta pysyvästi. Julkisen terveydenhuollon tiloissa annetusta yksityisestä sairaanhoidosta voitaisiin maksaa sairaanhoitokorvaus määräaikaisen lain nojalla neljän vuoden ajan. Määräaikaiseen lainsäädäntöön tulee liittää seuranta- ja arviointitutkimus, jotta kokeilun vaikutukset pystytään kattavasti selvittämään ja saatuja kokemuksia hyödyntämään tulevissa uudistuksissa. Valiokunta pitää tärkeänä, että seurannan perusteella arvioidaan lainmuutoksen vaikutuksia potilaiden asemaan, kunnallisiin palveluihin ja yksityisten toimijoiden kilpailuasemaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

sairausvakuutuslain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti sairausvakuutuslain (1224/2004) 2 luvun 3 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 437/2010 ja 875/2010, seuraavasti:

2 luku

Sairaanhoitokorvauksia koskevat yhteiset säännökset

3 §

Korvattavuutta koskevat rajoitukset

Tämän lain nojalla ei korvata:
(1—7 kohta kuten HE)

8) lääkärin antaman psykoterapian kustannuksia, jos kustannukset korvataan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 11 a tai 12 §:n perusteella. (Uusi)

(2 mom. kuten HE)

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa järjestetyn yksityisen terveydenhuollon palveluiden kustannusten korvaaminen edellyttää, että tilojen vuokranantaja on ilmoittanut

Kansaneläkelaitokselle vuokraussopimuksen tehneen palveluiden antajan yksilöintitiedot sekä toimipaikkaa ja vuokrasopimuksen kestoja koskevat tiedot. Tilojen vuokranantajan on huolehdittava siitä, että tilojen vuokraaminen ei vaaranna kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteistä toimintaa.

Osakeyhtiötä, jonka enemmistöomistajana on yksi tai useampi kunta tai kuntayhtymä, pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna yksityisenä terveydenhuollon palveluiden antajana, jos muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuus on yhteensä vähintään 25 prosenttia yhtiön osakepääomasta. (Uusi)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Tämä laki on voimassa 30 päivään huhtikuuta 2015.

(2 mom. kuten HE)

StVM 43/2010 vp — HE 183/2010 vp

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Inkeri Kerola /kesk	Markku Pakkanen /kesk
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Päivi Räsänen /kd
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Paula Sihto /kesk
	Risto Autio /kesk	Seppo Särkiniemi /kesk
	Maria Guzenina-Richardson /sd	Satu Taiveaho /sd
	Arja Karhuvaara /kok	Lenita Toivakka /kok
	Anneli Kiljunen /sd	Erkki Virtanen /vas.
	Håkan Nordman /r	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia siten, että kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa annetusta yksityisestä sairaanhoidosta voitaisiin maksaa sairaanhoitokorvaus sairausvakuutuslain perusteella. Lakiehdotuksen tavoitteena on tehostaa julkisten terveydenhuoltotilojen käyttöä ja mahdollistaa yksityisten terveysten palvelujen saatavuus alueellisesti nykyistä laajemmin. Joidenkin erikoislääkäripalveluiden saatavuus on tälläkin hetkellä voimakkaasti yksityis palveluiden piirissä. Jos esimerkiksi gynekologin tai silmätautien erikoislääkärin palveluja saa omalta paikkakunnalta terveyskeskuksen tai paikallissairaalan tiloissa yksityiseltä iltavastaanotolta, ei potilaiden tarvitse matkustaa yksityisille lääkäriasemille maakuntien keskuspaikkakunnille.

Hallituksen esitys voi myös edesauttaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden sitoutumista julkisen terveydenhuollon virkoihin paikkakunnilla, joissa ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus on ollut ongelmallista.

Esitys ei muuta terveydenhuollon monikanavaisen rahoituksen peruseriaatteita. Yksityisestä sairaanhoidosta maksetaan sairaanhoitokorvauksia, eikä nyt esitetty laki merkittävästi lisää yksityisen terveydenhuollon osuutta palveluista.

Julkisissa tiloissa toteutuvasta yksityisestä terveysten palvelusta on syytä tiedottaa selkeästi. Potilaan tulee kulloinkin olla tietoinen siitä,

asioiko hän kunnallisen lääkärin kanssa vai toimiiko palvelun antaja yksityisenä ammatinharjoittajana julkisomisteisissa tiloissa.

Tasapuolisten kilpailuedellytysten turvaamisen kannalta merkityksellistä on, missä, milloin ja kuinka paljon kyseisiä tiloja tulee vuokrattavaksi. Avainasemassa on etenkin sen varmistaminen, ettei tiloja vuokrata alihintaan, vaan sellaiseen käypään ja markkinaehtoiseen hintaan, jolla vastaavia yksityisiä tiloja vuokrataan.

Uudistuksen menestyksellisen toteuttamisen takaamiseksi tilojen ja niissä olevien laitteiden kustannukset tulisi jakaa selkeästi eri toimijoiden kesken, jottei julkisen ja yksityisen välinen rajanveto hämärtyisi. Mikäli samoissa tiloissa on sama työvoima tai muitakin potentiaalisesti yhteisiä kustannuksia, on tärkeää varmistaa, että yksityisen puolen kustannuksia ei vyörytetä julkisen puolen kustannuksiin. Kilpailuneutraaliteetin varmistamiseksi eri toimijoiden kesken tulisi tilojen vuokraaminen suorittaa avoimella ja syrjimättömällä menettelyllä.

Laki on syytä säätää määräaikaiseksi niin, että tulevalla vaalikaudella voidaan arvioida lain vaikutukset.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotukset

Laki

sairausvakuutuslain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti sairausvakuutuslain (1224/2004) 2 luvun 3 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 437/2010 ja 875/2010, seuraavasti:

2 luku
Sairaanhoitokorvauksia koskevat yhteiset säännökset

3 §
Korvattavuutta koskevat rajoitukset
(1—4 mom. kuten StVM)

Tilojen vuokraajat tulee valita avoimella ja syrjimättömällä menettelyllä, ja tiloista perittävän vuokran tulee sisältää kaikki ne kustannukset, jotka tilojen ja laitteiden käytöstä aiheutuvat. (Uusi)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____. Tämä laki on voimassa 30 päivään huhtikuuta 2014.
(2 mom. kuten StVM)

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 2010

Päivi Räsänen /kd

VASTALAUSE 2

Perustelut

Hallituksen esittämän lainmuutoksen voimaan tultua kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa annetusta yksityisestä sairaanhoidosta voitaisiin maksaa sairaanhoitokorvaus sairausvakuutuslain perusteella. Korvauksen maksamisen edellytyksenä olisi, että tilojen vuokraaja olisi ilmoittanut Kansaneläkelaitokselle tiedot vuokraajasta. Kansaneläkelaitos ylläpitäisi luovutettujen tietojen perusteella rekisteriä julkisissa tiloissa toimivista yksityisistä palveluntarjoajista, joiden antamasta hoidosta voidaan maksaa sairausvakuutuskorvaus.

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tilojen vuokraaminen yksityisen terveydenhuollon käyttöön ei nytkään ole kiellettyä. Esityksen perusteella sairausvakuutuskorvaus maksettaisiin asiakkaalle tulevaisuudessa myös silloin, kun hän käyttää yksityisen toimijan palveluita julkisissa tiloissa. Tämä toisi etua lähinnä maksukykyisille asiakasryhmille ja käytännössä palauttaisi ns. erikoismaksuluokan. Syy vuonna 2008 tehtyyn erikoismaksuluokasta luopumiseen oli muun muassa se, että lainsäädännön muutoksilla pyrittiin lisäämään kaikkien potilaiden yhdenvertaista mahdollisuutta valita lääkärinsä ilman, että siitä tarvitsee erikseen maksaa.

Sairausvakuutuslain julkisissa tiloissa tapahtuvan hoidon korvattavuuden rajoituksen taustalla on pyrkimys pitää julkisen ja sairausvakuutuksesta korvattavan yksityisen terveydenhuollon välinen raja selkeänä. Rajoituksen purkamisen vaarana on yksityisen ja julkisen terveydenhuoltojärjestelmän rajanvedon hämärtyminen. Jos samoissa julkisen terveydenhuollon tiloissa toimisi useita ulkopuolisia yrityksiä tai ammatinharjoittajia ja yrityksiä rinnakkain, olisi vaarana toiminnan ja vastuiden sekoittuminen. Saat- taan esimerkiksi syntyä jääviysongelmia, jos julkisen terveydenhuollon palveluksessa oleva työntekijä toimii samoista potilaista "kilpailevan" yksityisen terveydenhuollon palvelukses-

sa, joka vielä toimii samoissa tiloissa julkisen terveydenhuollon kanssa.

Terveydenhuollon rahoituksen monikanavaisuus on sekä OECD-arvioiden että kotimaisten asiantuntijoiden mukaan suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän suurimpia heikkouksia. Monikanavaisuus tukee maksukykyisempien asiakkaiden käyttämiä yksityisiä palveluita, rapauttaen samalla julkisen sektorin palveluita, joita käyttävät tällä hetkellä paljolti pienempituloiset. Kunnallisen ja yksityisen terveydenhuollon rajapinta on viime vuosina hämärtynyt vuokratyövoiman, ostopalveluiden ja kokonaisulkoistusten myötä. Nyt esitettyyn lainmuutokseen sisältyvän julkisen terveydenhuollon tilojen ja mahdollisesti laitteiden vuokraamisen myötä yksityisen ja kunnallisen palvelun raja hämärtyisi edelleen. Jos yksityissektorille suunnataan Kela-korvausten kautta entistä enemmän rahallisia resursseja, on tämä pois julkisesta terveydenhuollosta, jolloin julkisen terveydenhuollon rahoituspohja rapautuu ja rahoituksen monikanavaisuus vahvistuu. Tämä ei paranna palvelujen laatua.

Hallituksen esitys siis hämärtää jo ennestään sirpaleista terveydenhuollon rahoitus- ja korvausjärjestelmää. Jos samoissa julkisen terveydenhuollon tiloissa toimii useita ulkopuolisia yrityksiä tai ammatinharjoittajia ja yrityksiä rinnakkain, on vaarana toiminnan ja vastuiden sekoittuminen. Tämä ei ole potilaiden edun mukaista. Potilaalle tulisi vaikeammaksi erottaa yksityistä palvelua ja kunnallista palvelua toisistaan, mikä saattaa tuoda mukanaan yllätyksiä esim. asiakasmaksujen osalta.

Julkisen terveydenhuollon laatua tulisi pikemminkin vahvistaa kehittämällä työolosuhteita ja resursseja. Näin voitaisiin nykyistä paremmin turvata työntekijöiden viihtyminen julkisen sektorin palveluksessa.

Hallituksen esityksessä ei ole myöskään riittävästi selvitetty sen sisältämiä kilpailunäkökohtia. Eri toimijoiden tasapuolisten kilpailu-

edellytysten turvaamisen kannalta olisi ollut tärkeää selvittää, missä, milloin ja kuinka paljon kyseisiä tiloja tulee vuokrattavaksi. Kilpailu-neutraliteetin turvaamiseksi tulisi tilojen vuokraaminen suorittaa avoimella ja syrjimättömällä menettelyllä ja varmistaa, että tiloista perittävän vuokran tulee sisältää kaikki ne kustannukset, jotka tilojen ja laitteiden käytöstä aiheutuvat.

Myös uudistuksen kustannukset on puutteellisesti selvitetty. Esityksen perusteluihin on kirjattu toteamus, ettei uudistuksen vaikutusta julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon tilojen käyttöön ja sairaanhoitokorvausten määrään voida yksiselitteisesti arvioida. Esitetty arvio sairaanhoitomenojen kasvusta noin miljoonalla eurolla on siis vain arvio. Uudistuksen taloudelliset vaikutukset olisi tullut määrittää tarkemmin.

Tilojen vuokraajalle eli kunnalle tai kuntayhtymälle säilytetään lakiesityksessä paljon vastuuta: sen mukaan tilojen vuokraajan olisi huolehdittava siitä, ettei tilojen vuokraaminen yksityiselle palveluntuottajalle vaaranna kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteistä toimintaa. Tiloja vuokrattaessa tulisi ottaa huomioon tiloihin ja niissä tapahtuvaan toimintaan

kohdistuneet valtiontuet, yksityisen ja julkisen terveydenhuollon rajanvedon säilyminen, vastuukysymykset ja potilaan asema. Lisäksi vuokranantajan tulisi esimerkiksi tila- ja aikajärjestelyiden avulla huolehtia siitä, että potilaalle on selvää, hoidetaanko häntä julkisessa vai yksityisessä terveydenhuollossa.

Näistä selkeistä uhista huolimatta hallitus haluaa tehdä nyt käsittelyssä olevan uudistuksen. Lain säätäminen määräaikaisena kuvaa hyvin hallituksenkin puolella olevaa epävarmuutta sen tarkoituksenmukaisuudesta. Näin puutteellisesti valmisteltua lakia ei myöskään pitäisi tuoda eduskuntakäsittelyyn.

Laki ei selkeytä terveydenhuoltojärjestelmää tai sen rahoitusta eikä turvaa terveydenhuoltopalveluiden tasa-arvoista saatavuutta.

Edellä mainituista syistä emme voi hyväksyä hallituksen esitystä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 2010

Anneli Kiljunen /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd

Satu Taiveaho /sd
Erkki Virtanen /vas